

پنومونی شیرخواران

تشخیص، درمان و مراقبت، پیش‌گیری

تألیف

منیر رضانی

کارشناس ارشد پرستاری کودکان

دکتر فضل ا... احمدی

استادیار دانشگاه تربیت مدرس

رضانی، منیر

پنومونی شیرخواران تشخیص، درمان و مراقبت، پیش‌گیری / تألیف منیر رضانی، فضل‌ا...
احمدی. -- تهران: سالمی، ۱۳۸۴.
۹۸ ص.: مصور، جدول، نمودار.

ISBN 964-8760-19-5 ریال: ۱۹۰۰۰

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه: ص. ۹۲ - ۹۸.

۱. ذات‌الریه در کودکان. الف. احمدی، فضل‌ا...، ۱۳۳۴ - ب. عنوان.
RJ ۲۳۶/ ۹۸
۶۱۸/۹۲۴۱

۲۵۵۷۳-۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

کلیه حقوق محفوظ است و هرگونه کپی‌برداری و برداشت از مطالب بدون اجازه کتبی ممنوع می‌باشد

پنومونی شیرخواران (تشخیص، درمان و مراقبت، پیش‌گیری)

تألیف: منیر رضانی - فضل‌ا... احمدی

صفحه‌آرایی مرضیه رهنما، طرح جلد آزاده سالمی

لیتوگرافی: آپرنگ، چاپ: افرنگ، صحافی: چاوش

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه، نوبت چاپ: اول ۱۳۸۵

بها: ۱۹۰۰۰ ریال

ISBN: 964-8760-19-5

شابک ۹۶۴-۸۷۶۰-۱۹۵

مراکز نشر و پخش

روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، خیابان فخررازی، خیابان وحید نظری غربی، پلاک ۱۹۴

تلفن ۶۶۴۹۴۱۸۷، ۶۶۴۹۳۷۱۶

نمایندگی‌ها و کتابفروشی‌های معتبر سراسر کشور

مقدمه

دوران تکرار نشدنی کودکی که دوران شک گیری و رشد جسمی-روحي فرد است. در تامین سلامت انسان در تمامی مراحل زندگانی اهمیت استثنایی دارد. کودکان این قشر عظیم و آسیب پذیر بیشتر به بالغین متکی اند و اگر به رشد طبیعی و سلامت این قشر توجه کافی نشود نسل آینده از زمانه خویش عقب خواهد ماند و یقیناً جامعه فردا با مخاطرات جدی و غیرقابل جبرانی روبرو خواهد شد. در این میان دوران شیرخوارگی حساسترین بخش از زندگی کودک است و بیماری هایی که تعداد آنها دائماً در حال تزايد است اگر در این دوره به موقع و درست شناسایی شوند قابل پیش گیری و درمان هستند.

طبق گزارش سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۹۸، سالانه ۱۰ میلیون کودک زیر ۵ سال می میرند و ۹۹ درصد این مرگها در کشورهای در حال توسعه اتفاق می افتد که عامل ۷۰ درصد آنها عفونت ها می باشند از هر ۱۰ مورد مرگ در این کودکان، ۷ مورد آنها مربوط به یکی از این ۵ عامل اصلی و یا ترکیبی از این عوامل می باشد: پنومونی، اسهال، سرخک، مالاریا، سوء تغذیه. از هر ۴ کودک بررسی شده توسط سرویس های خدمات بهداشتی در سراسر جهان، ۳ کودک از یکی از ۵ عامل ذکر شده فوق رنج می برند. روزانه میلیون ها نفر از والدین، در جستجوی دریافت خدمات بهداشتی از بیمارستان ها، داروخانه ها، مراکز بهداشت و اطباء سنتی جهت مداوای کودک بیمار خود هستند و بسیار اتفاق می افتد که درمان موثر واقع نمی شود که یکی از علل عمده این امر، تاخیر والدین در جستجوی

مراقبت طبی مناسب برای کودک بیمار می‌باشد. کودکان بسیاری می‌میرند زیرا والدین آنها علائم خطر بیماری‌ها را تشخیص نمی‌دهند، هر یک از این کودکان دارای نام، خانواده، امید به زندگی و آینده هستند. در کنار هر کودکی که جان می‌دهد، چندین کودک دیگر با سوء تغذیه و بیماری به زندگی خود ادامه می‌دهند که قادر نخواهند بود خلاقیت‌های فکری و جسمی خود را شکوفا کنند. همان‌گونه که معتقدیم، سرمایه‌های انسانی به مراتب با ارزش‌تر از سرمایه‌های مالی و مادی هستند، بنابراین سرمایه‌گذاری به منظور تقویت و توسعه نیروی انسانی را نمی‌توان به آینده موکول کرد و اگر کاری به موقع انجام نشد می‌بایست پذیرفت که فرصت مناسب از دست رفته است و برای کودک شانس دومی وجود ندارد. انتخاب هرچه باشد وقتی موجه و صحیح است که بتواند همین امروز از مرگ و میر کودکان جلوگیری نماید.

در کشورهای نسبتاً پیشرفته بیماری‌های عفونی، سوء تغذیه، اهمال در مراقبت، بهداشت نامناسب و فقدان مراقبت طبی از دلایل اصلی مرگ و میر دوران شیرخوارگی و کودکی محسوب می‌شود. در میان بیماری‌های دوران کودکی، عفونت‌های حاد تنفسی شایع‌ترین بیماری کودکان خردسال در تمام گیتی به شمار می‌رود و اولین عامل مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال در کشورهای در حال توسعه بوده بطوری که یک چهارم تا یک سوم موارد مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال ناشی از عفونت‌های حاد تنفسی و عمدتاً به علت پنومونی می‌باشد. سالیانه بیش از ۲ میلیون کودک زیر ۵ سال در اثر ابتلاء به پنومونی می‌میرند و حدود ۷۵-۷۰ درصد این مرگ‌ها در شیرخواران اتفاق می‌افتد. کدام بیماری تا این حد مرگ و میر داده و آیا بروز ۵۵۰۰ مرگ در یک روز باید فراموش بشود و هیچ اقدامی در باره آن صورت نگیرد؟ توجه به آمارهای جهانی و تعداد زیاد مرگ و میرهایی که با استراتژی‌های ساده قابل پیش‌گیری هستند این سوال را در ذهن برمی‌انگیزد که «چه باید بکنیم تا از بیماری و مرگ و میر این کودکان جلوگیری نماییم؟»

با توجه به ماهیت بیماری پنومونی و گروه سنی در معرض ابتلاء که بیشتر شیرخواران (کودکان زیر یک سال) می‌باشند، بیشترین فعالیت‌های پیش‌گیری باید در جهت جلوگیری

از ابتلاء به بیماری قبل از وقوع و در صورت ابتلاء، آغاز تدابیر مناسب به منظور تشخیص زودرس بیماری و انجام اقدام مناسب جهت جستجوی درمان سریع بیماری، توسط مهم‌ترین فردی که مراقبت از کودک را به عهده دارد یعنی مادر، انجام گیرد. ارتقاء دادن سلامتی و پیش‌گیری از بیماری از ابتدایی‌ترین سالیان زندگی ضرورت دارد، لذا توصیه لازم در این مورد از اهم کارهاست. از جمله وظایف مهمی که برای حرفه پرستاری قائل هستند آموزش مردم از نظر رعایت بهداشت و پیش‌گیری از بیماری می‌باشد، هنگامی که پرستار بخواهد وظایف حرفه‌ای و فردی خود را در جامعه انجام دهد بی‌تردید با خانواده‌ها تماس و ارتباط عمیقی خواهد داشت. از آنجایی که خانواده اصلی‌ترین نهاد اجتماعی است که به امر مراقبت از جسم و روح کودک می‌پردازد و بنیان سلامت جسمی و روحی کودک در این نهاد پایه‌گذاری می‌شود، لذا عملکردها و رفتارهای بهداشتی خانواده بخصوص مادران در تامین سلامت نقش اساسی دارد، در واقع دستیابی به شرایط زندگی بهتر توسط والدین میسر می‌شود. اهمیت نقش مادر در مراقبت از کودک خود بر هیچ کس پوشیده نیست. این واقعیتی است که کودکان مادران آگاه با رفتارهای بهداشتی شانس بیشتری برای ادامه زندگی سالم دارند. اگر مادر آگاهی‌های لازم را در مورد اهمیت بیماری‌ها، چگونگی ابتلاء به آنها، نحوه مراقبت و پیش‌گیری از آنها، نحوه کنترل و راهکارهای پیش‌گیری از عود مجدد آنها، نداشته باشد احتمالاً رفتارهایی را در پیش خواهد گرفت که تامین سلامت افراد خانواده متزلزل می‌شود. مادر و سایر اعضای خانواده در صورتی می‌توانند در فعالیت‌های پیش‌گیری شرکت کنند که بدانند در کجا و چگونه می‌توانند این فعالیتها را به بهترین نحو بکار برند. با توجه به اینکه پرستار رابطه نزدیک و تنگاتنگی با افراد جامعه خویش دارد، لذا می‌تواند در پیش‌گیری از بیماری‌های عفونی دوران کودکی و کاهش بروز ناتوانی و مرگ در بیمارستان و جامعه نقش عمده را ایفاء نماید.

کتابی که در پیش روی دارید مشتمل بر شش فصل سیستم تنفسی، ماهیت بیماری عفونی، مکانیسم‌های دفاعی میزبان، پنومونی شیرخواران، مراقبت از شیرخوار مبتلا به

پنومونی و روشهای پیش‌گیری از ابتلاء شیرخواران به پنومونی می‌باشد. امید است خوانندگان گرامی، مخصوصاً پرستاران و خانواده‌ها بتوانند با مطالعه این کتاب اطلاعاتی هرچند ناچیز بر دانش خویش بیفزایند.

نویسندگان

مهر ۱۳۸۳

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۳
فصل اول	
سیستم تنفسی	۱۱
آناتومی و فیزیولوژی	۱۲
راه هوایی فوقانی	۱۲
بینی و سینوس ها	۱۲
ناحیه فوقانی گلو: جلق و لوزتین	۱۴
ناحیه تحتانی گلو: حنجره (لارنکس) و هیوفارنکس	۱۵
راه هوایی تحتانی	۱۷
ساختمان و عملکرد سیستم تنفسی	۱۷
ریه ها و حفره توراکس	۲۰
عضلات تنفسی	۲۱
مکانیسم ونتیلاسیون ریه	۲۲
تبادلات گازی	۲۴
گردش خون ریه	۲۵
رابطه ونتیلاسیون با پرفوزیون	۲۶
تنظیم تنفس	۲۶
فصل دوم	
ماهیت بیماری عفونی	۲۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل سوم
۳۳	مکانیسم‌های دفاعی میزبان
۳۵	سدهای طبیعی
۳۵	پاسخ ایمنی غیر اختصاصی میزبان
۳۶	پاسخ ایمنی اختصاصی میزبان
	فصل چهارم
۳۹	پنومونی شیرخواران
۴۰	تعریف
۴۰	ایدئولوژی
۴۲	عوامل مستعدکننده ابتلاء شیرخواران به پنومونی
۴۲	عوامل تغذیه‌ای و مکانیسم عمل آنها
۴۲	وزن پائین هنگام تولد
۴۳	سوء تغذیه پروتئین-انرژی
۴۴	فقدان تغذیه با شیر مادر
۴۵	کمبود ویتامین A
۴۶	کمبود ویتامین D
۴۶	استشاق دود توتون/ تنباکو و مکانیسم عمل آن
۴۸	مهد کودک
۴۹	یسوادی مادر
۵۰	پاتوژنز

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۵۰		اتیولوژی
۵۲		علائم ابتلاء شیرخواران به پنومونی
۵۲		افزایش سرعت تنفس
۵۳		به داخل کشیده شدن قفسه سینه هنگام تنفس
۵۴		تب
۵۶		بی‌اشتهایی
۵۶		خواب‌آلودگی غیرطبیعی
۵۶		ارزیابی
۵۸		پارامترهای واکنش میزبان در فاز حاد عفونت
۵۹		تشخیص
۶۰		اندیکاسیونهای بستری
۶۱		تدابیر درمانی
۶۲		درمان پنومونی کودکان ۱ تا ۳ ماهه
۶۳		درمان پنومونی کودکان ۳ ماهه تا ۵ ساله
۶۳		سایر درمان‌های کمکی

فصل پنجم

۶۵		مراقبت از شیرخوار مبتلا به پنومونی
۶۶		پایین آوردن تب کودک
۶۷		روش دادن دارو به کودک بیمار
۶۹		تمیز نمودن بینی بسته شده کودک

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷۱	تغذیه کودک در دوران بیماری
۷۲	تهویه هوای اتاق
۷۲	استفاده از بخور
۷۲	ترجه به پوشش کودک
۷۲	به کودک یش از همیشه محبت نمائید
۷۳	در صورت مشاهده علائم زیر، سریعاً کودک را به پزشک ارجاع دهید
	فصل ششم
۷۵	پیش گیری از ابتلاء شیرخواران به پنومونی
۷۶	تغذیه با شیر مادر
۷۹	روش صحیح خواباندن کودک
۸۰	رعایت اصول صحیح در تغذیه تکمیلی
۸۷	شستن صحیح دستها
۸۸	تمیز نگه داشتن هوای منزل
۸۸	جدا بودن مکان خواب کودک
۸۹	پرهیز از نگهداری کودک در مهد
۸۹	واکسیناسیون
۹۲	منابع